

Javítási útmutató

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ABC kisbetűivel jelöltük. Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta vagyis az item megoldása jó, illetve a tanuló nem oldotta meg, vagyis az item megoldása nem jó. Az első esetben az item betűjelét kell bekarikázni. Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen a javítókulcsban (ez főként az esszére vonatkozik) megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint a szakirodalommal igazolható jó válasz is pontot ér.

1. a) Scipio Africanus nevének aláhúzása

b - c) Az a) és f) válaszok aláhúzása

- A görögök táborveréskor természettől védett helyet választanak.
- A római táborok alaprajza mindig egységes és állandó. Ezt az egységes és egyszerű rendszert alkalmazzák mindenütt.

3 pont

2.

--volt olyan provincia, ahol **magas kőfal** (pl. Britannia)- volt, ahol csak **cölöpkerítéssel védett sánc-árok rendszer** (pl. Germania)- volt, ahol **tábor és őrtoronyláncolat** (ún. Odenwald-limes)- volt, ahol **völgyzáró falak** (pl. Dacia) épültek

- vagy **folyók, tengerparti szakaszok** – ez utóbbi két esetben összefüggő akadályrendszer kiépítése nélkül (pl. Noricum, Pannonia) – képezték a Római Birodalom határát. (1 pont- 1 elem megnevezése maximum **3 pont** adható.

Borhy László: A castrumtól a limesig cikke alapján =
<http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a-castrumtol-a-limesig-romai-erodepiteszet> (2018.01.08.)

3.

- a) dór
- b) timpanon aláhúzása
- c) fríz aláhúzása
- d) oszlopfő aláhúzása
- e) lépcsős alépítmény aláhúzása
- f) Erekteion (Eretheion) bekeretezése

6 pont

4.

Periklész	Marius	Sulla	Caius Gracchus	Julius Caesar	Augustus	Tiberius	Claudius	Hadrianus	Caracalla
l, p	e, k	b	f, i	n, q	g, h, m	j	d	c	a

r) Az o) betűjelet nem lehetett beilleszteni.

s) Nagy Sándorhoz / Alexandroszhoz kapcsolódik.

t) Suetonius aláhúzása

Minden helyes megoldás 1 pont. A feladatra összesen **20 pont** adható.

5.

a) Kleiszthenész

b) Tiberius Gracchus (a teljes név beírására adható pont)

c) Diocletianus

d) Theodosius

e) Alkuin / Nagy Károly

5 pont

6.

- a) 933-ban itt szenvedtek a magyarok vereséget.
- b) Szerzetesrendek életét szabályozó rend.
- c) Claudiust követően uralkodó kegyetlen római császár.
- d) Római császár. Decebal felett aratott győzelmet. Megszervezte Dácia provinciát.
- e) Júdea királya (Kr.e. 37- Kr.u.4.). Az Újszövetség szerint ő rendelte el a betlehemi gyermekgyilkosságokat.
- f) Római hadisten.
- g) Géza fejedelem felesége.
- h) A magyar népi hitvilágban ismert természetfeletti erejű személy. A magyar ősvallás 'papja', aki közvetít ég és föld között.
- i) Géza fejedelem testvérének, Mihálynak a fia. I. (Szent) István alkalmatlanná tette őt az uralkodásra.
- j) Géza fejedelem kérésére jött hazánkba. A Pannonhalmán épített bencés kolostor apátja lett. I. István őt küldi II. Szilveszter pápához tárgyalni 999-ben, akitől püspöki címét is megkapja.
- k) senioratus beírása
- l) Olyan öröklési rend, amely szerint a patriarchális nagycsaládban a legidősebb, még vezetésre alkalmas férfi örökölte a hatalmat. / A steppei népeknél szokásos öröklési rend. / A fejedelmi családban az uralkodásra alkalmas legidősebb férfi örökölte a hatalmat.
- m) Koppány, aki ennek az öröklési rendnek értelmében akart fejedelem lenni Géza halála után / Géza fejedelem, aki fiát, Istvánt (Vajkot) már a primo genitura alapján választotta utódául az uralkodásban. / I. (Szent) István, aki Koppány legyőzésével szakított ezzel a régi uralkodási renddel. (Az egyik válasz elegendő az 1 pont eléréséhez.)

k)

M	E	R	S	E	B	U	R	G
		R	E	G	U	L	A	
			N	E	R	O		
T	R	A	I	A	N	U	S	
H	E	R	O	D	E	S		
	M	A	R	S				
		S	A	R	O	L	T	
T	Á	L	T	O	S			
V	A	Z	U	L				
		A	S	Z	T	R	I	K

13 pont

7.

- a) Szombathely, Savaria
 - b) Óbuda, Aquincum
 - c) Pécs, Sopianae (a két elem megnevezése esetén jár az 1 – 1 pont)
 - d) A capitolumi triászt, a római főisteneket ábrázolja./ Jupitert, Junót, Minervát ábrázolja a három szobor. (Latin Írásmód szerint is elfogadható.)
- a kép forrása <http://turizmus.sopron.hu/hu/info/latnivalok/muzeumok/romai-kori-kotar.html> - 2018.01.11.)

4 pont

8.

- a) collegialitas aláhúzása
- b) annualitas aláhúzása
- c) néptribunus
- d) dictator
- e) A népgyűlés határozatai érvényesek az egész népre / eltörlik a senatusnak azt a jogát, hogy a comitia tributa (népgyűlés) határozatait érvényesítse. (Ha az ábra alapján válaszol, pl. a területi népgyűlés létrehozásától, az elfogadható.)
- f) Kr.e. 287

6 pont

9.

- a) az ország védelme
- b) a lovagiasság
- c) a békés országlás jelképe

3 pont

10.

Emona, Savaria, Carnuntum településnevek bekeretezése.

3 pont

11.

- a) arianus
- b) Róma
- c) Constantinapolis
- d) 395
- e) Catalaunum
- f) A védelem nélkül maradt várost felprédálták a vandálok.
- g) 476
- h) Romulus Augustulus
- i) A császár hatalmi jelvényeit Konstantinápolyba küldte/ a Keletrómai birodalomba vitette. **9 pont**

12.

	1. csoport	2. csoport	3. csoport	4. csoport
Szavak:	hidzsra, 622, Medina	Justianus, Corpus iuris civilis, Ravenna Hagia Sophia	gót, Theodorik, Ravenna, arianus	Tatár-hágó, Békás – szoros, Vereckei - hágó
Indoklás:	Az iszlám valláshoz kapcsolódnak a felsoroltak./ Medinából menekült 622-ben Mekkába Mohamed.	A Keletrómai Birodalomhoz kapcsolódnak a felsoroltak./ Justinianus/ Jusztinianusz Ravenna központú exarchátust (tartományt) hozott létre Itáliában vagy ő készítette el a Corpus iuris civilist és az ő nevéhez fűződik a Hagia Sophia megépítése.	Nagy Theodorik gót uralkodó. Ravenna a keleti gót királyság központja. Arianus keresztények voltak./ A Keleti Gót Királysághoz kapcsolódnak a felsorolt tartalmak.	A magyarok honfoglalásához kapcsolódnak a felsoroltak.

a)-h) Az 1. sorba 2 helyes elem beírása 1 pont. Az összes elem helyes beírása 2 – 2 pont.

Az 1. sor helyes megoldása összesen **8 pont**

i)-l) A 2. sor helyes megoldása 1 – 1 pont, összesen **4 pont**

m) Augsburg aláhúzása **1 pont**

összesen: 13 pont

13. Esszé:

Lehetséges válaszlelemek: I. (Szent) István (997-1038)

István Koppány legyőzése, majd Erdély és az ország délkeleti részének megszerzése után befejezhette a területegyesítést. Koronázása után kiépítette a magyar egyházszerkezetet (1) Két érsekséget, az esztergomi és a kalocsai és 10 püspökséget alapított. A létrehozott egyházmegyéek fenntartásáról gondoskodott is (1) A tized jövedelem mellett hatalmas földadományokkal biztosította az egyház gazdasági hátterét.

Törvényekben is szabályozta a templomba járást, a templomépítéseket kötelezővé tette.(1)

Az állam-és egyházszerkezet kiépítését, az új társadalmi rend bevezetését szolgálták István törvényei. Két fennmaradt törvénykönyv maradt ránk másolatokból. Hatott Istvánra a nyugati világi és egyházi törvényhozás, főként a bajor népjog, de a törvények nagyobb része önálló alkotás (1) Az uralkodó a törvényeket „Magyarország püspökeivel és főuraival együtt” hozta, tehát megvitatta a királyi tanáccsal (1) Az első törvénykönyv 35 cikkelyből áll. A következő témák, amiket feldolgoz:

- Az egyház és a papság helyzetére vonatkozó általános rendelkezések (1),

- Az új birtokrend biztosítása (1)
- a keresztény vallás gyakorlásának biztosítása (1)
- az erőszakos cselekmények megakadályozása (1)
- a földbirtokos jogának biztosítása népei felett (1)
- a pogány vallás rítusainak, hagyományainak tiltása, büntetése (1)
- az özvegyek és árvák jogainak védelme (1)

A második törvénykönyv 20 cikkelye kiegészítő jellegű (pl. Minden 10 falu építsen templomot)

A törvények többsége büntetést is tartalmaz, jellegüket tekintve büntető törvénykönyvek. A törvényhozás érdekessége, hogy sok bűn büntetését az egyházi bíraskodásnak engedi át. Az egyház a bűnöst a vezeklés különféle módozataival bünteti. A bíraskodásban a függőségi (az előkelők ítélkezettek) és a területi elv (az ispán és a megyék bírái a saját területükön élők felett bíraskodott) működött.(1)

A törvények betartatásához apparátust teremtett, bírakat bízott meg, poroszlókat állított, börtönöket épített. Ahogy haladt előre az országegyesítés folyamata, olyan mértékben épült ki rendszere az uralma alá jutott területeken (1)

Munkájában (törvényhozás, közigazgatás kialakítása) támaszkodott német (frank) mintákra, de igyekezett megőrizni a magyar sajátosságokat, hagyományokat. (1)

A királyi vármegyerendszer:

A király hatalmát az ország egyes területein működő várak biztosították. A vár ura és katonai parancsnoka a várispán volt. (1)A vár védelmén kívül a köznép igazgatása, az adók beszedése is az ő feladatuk volt.(1) Minden várhoz tartozott várnép (szolgálnép) is, akik az elszórtan található várbirtokon gazdálkodtak. A várnép tízes, százaz szervezetekre volt felosztva.

A vármegye területi alapon szervező közigazgatási intézmény volt.(1)

A vármegyék központja a vár, melynek vezetője a megyésispán. Engel Pál adatai alapján a XII. században a várispánságok száma kb.72, a vármegyék száma kb.45 (1)

A királyi vármegyék feladata elsősorban közigazgatási és nem katonai volt (1) A megyésispán az adók, vámok, más jövedelmek behajtója, kezelője, a területén élők bírása, katonai parancsnoka. A vármegye jövedelmének 1/3 része az ispáné, 2/3 része a királyé volt

Az udvari szervezet

A vármegyeszervezet mellett István egységes udvarház-szervezetet is létrehozott, amely behálózta az egész országot, és független volt a vármegyeszervezettől Feladata a királyi udvar ellátása volt. Minden udvarházhoz tartozott egy-két kápolna, ahol a káplánok tevékenykedtek. Ezek vezetője az esztergomi érsek volt, testületükből alakult a királyi kápolna szervezete. Ez nemcsak egyházi feladatokat látott el, hanem írásbeli feladatokat is végeztek, tagjai mint jegyzők működtek.(1)

Bár az uralkodó állandóan vándorolt kíséretével, volt királyi székhely is. István uralkodásának elején a központ Esztergom volt, majd Székesfehérvárról új székhelyet létesített. Itt építette fel a királyi bazilikát melyet királyi kápolnának és temetkezőhelynek szánt. Székesfehérvárról tartották a későbbi időben az éves törvénynapot, mikor mindenki a király elé állhatott sérelmeivel (1).

Az ország határvédelmét erre a célra szervezett haderő látta el. A magyarokon kívül a székelyek, a besenyők is végeztek határvédelmi feladatokat.(1)

Természetes és/vagy mesterséges akadályokkal/gyepűvel védték a határvonalat.(1)

Külpolitikáját békepolitika, kiegyensúlyozott kapcsolatokra való törekvés jellemezte (1)

forrás: Kristó Gyula: Szent István= Nagy képes millenniumi arcképcsarnok, Rubicon-Aquila-könyvek,1999.pp 1-4., Herber-Martos-Moss-Tisza:Történelem 3.,Reáltanoda Alapítvány,1994.pp 151-157., megadott szakirodalom)

Minden helyes válaszelem egy megoldott feladatelemet, s egy pontot ér.

Maximális **12 pont** akkor adható, ha legalább **12 feladatelemet** (ítemet) logikus szövegösszefüggésbe illesztett a tanuló a helyes történelmi szakszókincs alkalmazásával és mind a két területről (egyház és vármegyerendszer) ír.

Jegyzet:

1. Bertényi Iván: A királykoronázás = Királyok könyve, Officina Kiadó, 1993. 20. p.

Képek forrása:

A 4. feladatban szereplő 1. kép Paestumban, Dél-Itáliában készült (2013.nov.)

2. kép forrása: <http://okoritoredek.blogspot.hu/2016/10/kariatidak.html> (2018.01.09.)

Források, felhasznált irodalom:

A versenykiírásban szereplő művek.

Györffy György: István király és műve, Gondolat, Budapest, 1983.

Magyar történelmi fogalomtár I-II. Gondolat, Bp., 1989.

Engel Pál: Beilleszkedés Európába a kezdetektől 1440-ig. Háttér Lap-és könyvkiadó, Bp., 1990.

Herber-Martos-Moss-Tatár-Tisza: Történelem 2. (Kr.e.500-tól Kr.u.1000-ig). Reáltanoda Alapítvány, 1993.

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/kr_e_100_julius_caesar_szuletese (2018.jan.05.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_castrumtol_a_limesig_romai_erodepiteszet (2018.01.06.)

http://okorportal.hu/wp-content/uploads/2012/11/2003_2_3_gomori.pdf (2018.01.07.)

http://okorportal.hu/wp-content/uploads/2012/12/2004_1_toth.pdf - Tóth Endre: Római utak Pannóniában (2018.01.07.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/527_aprilis_1_megkezdji_uralkodasat_justinianus_kelet_romai_csaszar/ (2018.01.08.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/117_augusztus_8_traianus_romai_csaszar_halala/ (2018.01.10.)

<http://lexikon.katolikus.hu/H/Her%C3%B3des.html> (2018.01.10.)

<http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/5-344.html> (2018.01.11.)

<http://mek.oszk.hu/01900/01954/html/index1.html> (2018.01.19.)

<http://mek.niif.hu/07100/07139/html/0002/0001/0011-187.html> (2018.01.20.)

<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/a-kozepkor-tortenete-476-1492/a-magyar-allamalapitas/szent-istvan-allam-es-egyhazszervezo-munkaja> (2018.01.24.)

<http://www.terport.hu/megyek/altalanos-informaciok/megyek-tortenelmi-attekintes> (2018.01.24.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/313_februar_3_a_milanoi_ediktum_kiadasa (2018.01.29.)

<http://www.historia.hu/archivum/2000/0004zsoldos.htm> (2018.01.30.)